

Viktorija Urbonaitė

Sveiki. Čia – tinklalaidė „Postūmis. Dialogai švietimo pažangai.“ Šiandien kalbėsime tema „Drąsa klysti garsiai. Kai nesėkmės ugdo lyderystę“. Prie mikrofono Viktorija Urbonaitė. Drąsa klysti ir garsiai reflektuoti klaidas, nesėkmės sukuria saugią mokymosi aplinką, kurioje ir mokytojai, ir mokiniai gali augti, eksperimentuoti ir stiprinti asmeninę lyderystę. Tad apie visus šitus reikalus ir plonybes kalbėsime su keletu labai įdomių žmonių. Pirmas iš jų – Paulius Avižinis. Laba diena.

Paulius Avižinis

Sveiki.

Viktorija Urbonaitė

Ir Paulius yra OVC Consulting vadovas. Teisingai pasakiau?

Paulius Avižinis

Tam tarpe taip.

Viktorija Urbonaitė

Asta Lesauskienė. Laba diena, Asta.

Asta Lesauskienė

Laba diena.

Viktorija Urbonaitė

Ir Asta yra Šiaulių r. Kuršėnų Pavenčių mokyklos-daugiafunkcio centro vadovė. Ir Rūta Petrylaitė. Labas, Rūta.

Rūta Petrylaitė

Labas.

Viktorija Urbonaitė

Rūta yra TŪM lyderystės ekspertė. Aš norėčiau pradėti mūsų pokalbį apie tai, kokie yra įpročiai dabar mūsų švietimo sistemoj, mokyklose labiausiai. Kaip jūs manot, ar mes esam pakankamai atviri kalbėtis apie tai, kad įvyko klaida. kažkas mums nepavyko, nepasisekė, ką jūs matot?

Asta Lesauskienė

Na turbūt pati švietimo sistema mūsų jau taip sukonstruota, kad jeigu padarysi klaidą, neišlaikysi egzamino. Tai jau automatiškai suponuoja tą emocinę būseną, nusivylimą savimi ir panašiai. Tai manau, kad tikrai dabartinė aplinka, tai, kokius tikslus mes keliame mokytojams, mokykloms siekti pažangos, lygiuotis į kažkokius užsibrėžtus tikslus, ruošti vaikus egzaminams, tai šiek tiek trukdo mums būti tais laisvais klysti, nebijoti suklysti. Turbūt ta baimė tai iš tiesų kausto ir sukelia tą ir psichologinį tokį stresą, ir emocinę būseną. Tai manau, kad aplinka šiek tiek trukdo, bet kalbant apie atėjusį įtraukų ir požiūris turi keistis, turi keistis į žmogų. Ir, kaip aš jau ne kartą esu sakiusi, ir savo bendruomenėje, ir per kažkokius susitikimus su kolegomis, tai, kad šiandien atspėti, kokių kompetencijų reikės vaikams po dešimties ar 20 metų, jau pasidarė visiškai neįmanoma. Ir ar reikės mokėti išspręsti matematikos uždavinį, ar fizikos uždavinį išspręsti, tai tikrai yra sudėtinga pasakyti. Bet kad tikrai reikės meilės, atjautos ir šalia esančio supratimo, tai tikrai reikės. Tai va todėl tuos dalykus išmokyti klysti, nebijoti tos nesėkmės, atskirti, ar čia tikrai klaida kažkokia sąmoninga, ar čia tiesiog nesėkmė iš kurios galima pasimokyti, tai mums reikia link to eiti ir manau, kad tai yra įmanoma padaryti.

Viktorija Urbonaitė

Rūta, kas labiau bijo klaidos, mokytojai ar moksleiviai?

Rūta Petrylaitė

Geras klausimas. Manau, kad mokytojai, kurie nedemonstruoja to, kad klysta, nekalba garsiai apie savo klaidas mokykloje su mokiniais, sukuria tokį įsivaizdavimą, kad mokytojai neklysta, kad jie viską žino. Turiu pavyzdį, kuris man buvo kertinis, labai pakeitęs suvokimą apie mokytojus, apie klaidas, apie priėmimą ir mokytojo idealą. Kai, dabar galvoju, gal kokioj dešimtoj klasėj ar devintoj klasėj biologijos mokytojai per pamoką uždaviau klausimą, tokį sudėtingesnį, vedina smalsumo, ir mokytoja prieš visą klasę pasakė „Aš neturiu atsakymo, aš nežinau.“ Ir aš nuščiuvau, man toks „kaip tai mokytoja nežino?“, mano įsivaizdavimas buvo, kad mokytojas visagalis, viską žino. Ir ji taip ramiai, prie visų pasakė „Aš nežinau, bet pasidomėsiu ir kitą pamoką tau atsakysiu į šitą klausimą.“ Tai va ten buvo toks kertinis lūžis, kad „aha, šita mokytoja nebijo pripažinti, kad ji kažko nežino“. Ir iš tiesų ji pasiruošė, davė man atsakymą į tą klausimą, bet mano suvokime toks pirmasis lūžis įvyko. Kaip taip, mokytojas yra neidealus. Bet tada atsiranda ir daug pagarbos, ir supratimo, kad tai vis dėl to mokytojas yra tas pats žmogus, jeigu mokytojas klysta, tai galiu ir aš klysti kaip mokinsys.

Viktorija Urbonaitė

Pauliau, ar yra kažkoks skirtumas tarp nesėkmės ir klaidos? Ir koks jisai?

Paulius Avižinis

Aš tai vadinčiau skirtingai klaidą ir nepasiteisinusį sprendimą visų pirma. Ir kai mes šnekam apie nesėkmę, nesėkmė savo esme yra tiesiog duomenys mums, bet klausimas yra, kokie tai duomenys. Jeigu padarom klaidą ir patiriam nesėkmę, pataikom ne tokią formulę, padarom klaidą rašyboje, mes gaunam mažesnę pažymį ir patiriam nesėkmę. Ir ta nesėkmė yra duomenys – ką aš gyvenime darau ne taip, kad aš taip klystu. Ir tai yra duomenys, kurie nukreipia šiaip jau korekcijai. Bet lygiai taip pačiai nesėkmėje gali nebūti klaidos, o gali būti nepasiteisinę sprendimai. Pavyzdžiui, mokytojas nusprendžia, kad norėtų vaikams duoti kokią nors grožinę literatūros knygą paskaityti vietoj, nežinau, klasikinės ar net tos pačios, pavyzdžiui, matematikos. Prisiminiau knygą, pavadinimo neatsimenu, apie matematiką, pavyzdžiui, aš duočiau paskaityti per matematikos pamoką. Tada atėję mokiniai pradeda diskutuoti ir suprato, kad nepataikė, kad šitas jo eksperimentas nebuvo prasmingas. Ir kad nesusikūrė tiek vertės, kiek norėjosi. Ir mes sakom vėlgi tai yra nesėkmė, nes vaikai galbūt nepasiėmė to, ko norėjo, ir tada klausimas, o kaip jinai radosi, ar iš tiesų eksperimentas buvo ne toks, o gal jį pristatyt reikėjo kitaip. Bet tai yra labai skirtingos nesėkmės. Vienoje yra labai aiški žinutė, kad tu padarei ir nedaryk taip. Čiagi mes tikrai nugyvenę gyvenimą, patyrę štai šitas situacijas sakom „aha, štai kas pas mus atsiskleidė“, kad vis tikrai nepasiteisino. Ir čia yra labai du savo esme skirtingi dalykai. Klaidų mes turėtume vengti gyvenime. Ir turėtume, mano manymu, daryti viską, kad jų nebūtų. Bet čia pat nepainioti, kad mes neturėtumėm nustoti eksperimentuoti gyvenime. Ir eksperimentavimas reiškia, kad mes nuolat patirsime situacijas, kuriose mes nežinome, nemokame ir staiga kažkas nepavyksta, bet be šito eksperimento mes nežinotume, mes neaugtume. Dėl to supainioti ir sakyti, kad reikia klaidas toleruoti ir jas net kartais šlovinti yra labai pavojinga. Aš manau, tam ir yra klaidos, kad mes gautumėm duomenų, kaip jų nekartot. Ir vėlgi nenoriu labai ilgai užsivesti, bet reikėtų tada šnekėti, o kaip su nesėkme elgtis adekvačiai. Kaip nepereiti į savigraužą, saviplaką net ir padarius klaidą, tai čia yra kita tema. Bet aš pradžioj sakau, žinutė, kad mums reikia atskirti klaidą nuo nepasiteisinusio sprendimo. Tada jau kita tema, kaip mums gyventi su nesėkmėmis, kokios jos bebūtų.

Viktorija Urbonaitė

O jums neatrodo, kad iš gyvenimo perspektyvos tokios, kad kartais būna, kad tą akimirką tai yra ir klaida, ir tragedija, ir drama didžiausia, ir „kodėl aš čia taip, man čia taip gavosi“, ir nepasisekė ir sėdi, rauniesi plaukus. Praeina 10 metų ir tu žiūri ir galvoji „ačiū Dievui, kad atsitiko“, nes tada tu kažką sugalvoji, kažkur išdrįsai daryti kitus žingsnius, išsivyniojo atrodo, tarsi, gal net įdomiau ir net pradedi džiaugtis, kad tada tau nepasisekė.

Asta Lesauskienė

Iš tiesų taip, nes mano pačios, pavyzdžiui, tokia gyvenimo istorija. Aš, būdama vaikas, mergaitė, iš tiesų labiau tobulinau savo įgūdžius, susijusius, na, tarkim, su scena, su šokiais, su režisūra. Ir mano svajonė buvo tapti režisiere. Ir aš vienais metais pabaigusi mokyklą stojau, neįstojau čia Vilniuje. Tada jau, aišku, metus pradirbau ir po metų vėl stojau Klaipėdoj. Bet tuo momentu šokau Šiaulių universiteto tautinių šokių kolektyve, kapela ten buvo. Ir vadovas taip – liko koks pusvalandis į Šiaulių universitetą pedagoginį atiduoti

dokumentus – sutinku aš jį turguje ir sako „Asta, žiūrėk, tu įstok pas mus čia vietoje į tą Šiaulių mūsų pedagoginį, pabaigsi jį, o tada gali daryti, ką nori.“ Ir aš taip džiaugiuosi, kad aš, pavyzdžiui, su savo tokiu užsispyrimu ir gebėjimu organizuoti, režisuoti, nors aš tų mokslų nebaigiau, aš atsidūriau švietimo sistemoje ir aš pradėjau pabaigusi universitetą, susilaukusi dukrytės, ir pradėjau dirbti mokykloje ir iš karto dirbau atsakinga už neformalųjį švietimą, už renginių organizavimą, tada atėjau į savivaldybę dirbti. Ir visada va būtent šita mano kompetencija, kur atrodo, na kaip čia dabar, turėjau aš kažkur kitur gal būti, aš atsidūriau čia, švietime, ir džiaugiuosi, kad pavyko būti ta lydere, parodyti, išmokyti ir kitus organizuoti, būti tuo pavyzdžiu. Tai ta tokia nesėkmė, kur galbūt aš galėjau nusivilti savim, ir ką Paulius va čia ką tik pasakė, aš galvoju, turbūt mums visiems, ypatingai švietimo įstaigų vadovams, labai svarbu atskirti, kada yra klaida, kuri gali būti ir dėl aplaidumo, ir nenorėjimo kažką pasigilinti, kas jau buvo kažką išbandę. Atskirti ir kur yra nesėkmė, nes va kaip ir sako gydytojai, kad, tarkim, žmogus, kai patiria nesėkmę, ar tai chirurgas, kuris darė širdies operaciją ir žmogus numirė, patiria tą patį jausmą, tą patį negerą savim pasibjaurėjimą, sumišimą, lygiai taip pat kaip ir vaikas, kuris netinkamai išsprendė uždavinį, lygiai tokį pat patiria stresą organizmas. Tai įsivaizduokim, jeigu mes, pavyzdžiui, švietimo lyderiai, mokyklų vadovai iš esmės mes kasdien daug įvairiausių dalykų, kur mes patiriam šitą stresą. Tai jeigu mes iš jo neišeitumėm, nerastumėm būdų, kaip sugrįžti atgal, pasižiūrėti, o kas čia įvyko, o ką aš padariau ne taip, ar aš galėjau to išvengti, o gal kaip tik tai rodo, kad tas kelias yra neteisingas, gal aš galiu pasirinkti kitą. Tai jeigu turi viduj tos stiprybės ir, aišku, jeigu aplinkoje visada turėjai žmonių, kurie tau leido klysti ir nebardavo, tau sakydavo „žiūrėk, Asta, atsipalaiduok“, dar būdavau mažas vaikas, mano tėvai labai buvo puikūs, jie labai pasitikėjo mumis su broliu ir sakydavo „tu tik neverk, pasiaiškinam, kas įvyko, žiūrėk, nieko neįvyko, tu gali ir gali geriau padaryti“. Tai nuolat tokioje aplinkoje buvau ir galvoju, va taip užaugino mane, kad ir iki šiol aš galiu tą perteikti ir savo bendruomenei, ir nes tai yra labai svarbu. Aš visą laiką turėjau tą komfortą klysti ir vėl bandyti, ir vėl klysti ir vėl bandyti ir kažkaip man pavykdavo savim nenusivilti, o ieškoti tų būdų.

Viktorija Urbonaitė

Ar esat kuris nors patyręs, kai keistai žiūrėjo žmonės ir sakė, na, badė pirštu ir sakė „čia yra klaida“. Ar turit tą savo mygtuką širdyje?

Paulius Avižinis

Tai aišku, kad, man atrodo, neįmanoma kad žmonės neturėtų. Gal tikrai sunku taip paimti ir nešiotis tuos vaizdinius ir istorijas, kad iš karto iškiltų tos traumuojančios patirtys, bet vienareikšmiškai, man atrodo, kad aš būdamas-

Viktorija Urbonaitė

O mokykloje?

Paulius Avižinis

Mokykloje kad badė už klaidą kažkokią, priekaištavo? Jo, aš buvau mokykloje tais laikais, kada vis tiek ta kultūra mokyklinė buvo, mano manymu, tokia labai sovietinė arba post-sovietinė, kur tas galios svertas įsiai buvo labai aiškiai pas mokytojus ir jie ta galia, sakyčiau, kai kurie ne visada taip išmintingai naudodavosi, bet daugelis jų buvo tikrai išmintingi. Tai taip, neišvengiamai buvo tokių momentų. Bet, sakyčiau, šiaip jau man tai pasisekė, bent jau aš asmeniškai gyvenau labai kokybiškoje aplinkoje, ten gal vienas kitas mokytojas palikęs, atsimenu keletą, kurie buvo tokie, sakyčiau, jautresnes traumuojančias patirtis palikę. Pavyzdžiui, susilaužius ranką reikia rašyti kaire ranka diktantą, nes niekam neįdomu, tai tokių patirčių būta. Bet čia ne klaida.

Viktorija Urbonaitė

Šiandien tai keliam antakius dėl tokių dalykų. Kaip mes pasikeitėm. Rūta.

Rūta Petrylaitė

Taip giliai susimąsčiau, tikrai bandžiau prabėgti ir prisiminti tokių situacijų ir galvoju, gal mano aplinkoje nemažai kas vertino mokyklos laikais kaip klaidą mano mokyklos pasirinkimą. Nes pradžiojeėjau į vietinę mokyklą, kuri tikrai nebuvo itin stipri ir kai pasikeitė aplinkybės ir išskirstė klasę, tiesiog pakliuvau į klasę, kurioje to stimulo trūko ir daugiau dėmesio mokytojai skyrė tiems, kuriems reikia papildomos pagalbos arba

didesnei daliai ir nenorėdavo gal skirti ar neturėdavo resursų skirti dėmesio tiems, kurie norėjo truputėlį daugiau, atlikdavo greičiau užduotis, nuobodžiaudavo. Tai aš buvau tame tarpe. Ir tuometinė klasės auklėtoja paklausė, ar nesvarsčiau pereiti į kitą mokyklą, į stipresnę mokyklą, vieną iš tų stipriausių mokyklų Šiauliuose – aš taip pat kaip ir Asta užaugau Šiauliuose – ir svarsčiau tikrai, kur po šiai dienai linksniuojamos kaip ten pirmos, antros vietos pagal rezultatus. Bet tuo pačiu žinojau iš kitų aplinkinių, kad ten labai didelė konkurencija tarpusavyje, tarp mokinių, kad visi labai konkuruoja dėl mokytojų dėmesio, dėl dalyvavimo įvairiuose konkursuose ir panašiai. Ir labai nenorėjau tokios aplinkos. Ir pasirinkau mokyklą, kurioje labai gera emocinė atmosfera, stiprus bendruomeniškumo jausmas ir kuri nėra linksniuojama kaip ta pirmoji ar antroji metai iš metų. Ir aš taip džiaugiausi savo pasirinkimu ir aš dievinu tą mokyklą. Kiti klausdavo, sakydavo, „o tai kodėl tu nėjai ten į tą geresnę?“, bet kaip tik visa širdim ir tą akimirką pasirinkimas buvo su ta, kur, atrodo, nori jaustis gerai, nekonkuruoti, arba sveikoj konkurencijoj būti, kur geri ir rūpestingi mokytojai, o ne ten, kur skatina tą, kaip ir Asta minėjo, tokį rezultatų siekimą, aukštą pasiruošimą, maksimalų pasiruošimą egzaminams ir tiems aukščiausiam įvertinimam.

Viktorija Urbonaitė

O kaip tada sukurti toją bendruomenę, mokykloje sukurti tokią sveiką, netoksišką aplinką, kurioje yra normalu padaryt, nebūtinai pataikyt, nebūtinai būt šimtukininku. Nuo ko prasideda, kas yra tos bendruomenės toks kertinis momentas?

Asta Lesauskienė

Aš tai galvoju, kad esminis momentas yra bendruomenei, ypatingai tokiai kaip mokykla, tai vadovui būti tuo lyderiu, kur sakyti „taip, ir aš darau klaidų, ir aš ne visus atsakymus žinau“, tiesiog būti atviram ir sudaryti sąlygas visai komandai atvirauti, nes tada tu gauni labai greitai tą grįžtamąjį ryšį, jeigu kažkas nesuveikia. Ir tada tu gali susėdęs su komanda sakyti „gerai, jeigu tai neveikia, kokį priimam kitą sprendimą?“ Bet jeigu aš to nesužinau, jeigu aš nesu atviras, jeigu mano durys nėra atviros, tai aš taip ir nesužinosiu, kol kažkas supūliuos ir ateis iki kažkokių kitokių dalykų. Tai gal labai lengva pasakyti, bet, aš manau, kad tai galima padaryti kaip ir aš atėjusi į mokyklą, aš Kuršėnuose dabar dirbu dar tik treči metai, atėjau į naują kolektyvą, į naują bendruomenę, bet aš iškart atėjau sakydama, kad man yra nesvarbu, kiek vaikai turi dešimtukų ir kokie yra mūsų pažymiai ir kaip mes augam. Ir aš kai ir su politikais, aš tą patį sakau, „jūs man čia apie reitingus neklauskite, apie mūsų augimą“. Man svarbu, kaip jaučiasi vaikas. Ir aš tiesiog ką pajutau dabar, kad aš kaip vadovas komunikuojau, į mane žiūri gal kreivai politikai, bet sakau „palaukit, žiūrėkit, ką mes su kuo lyginam, jūs dabar norit palyginti praėjusius ketvirtokus su dabartiniais ketvirtokais“. Pas mane, pavyzdžiui, į pirmą klasę atėjo lojanti besikandžiojanti mergaitė. Tai dabar, kaip pavyzdys, tai su kuo mes ją lyginsim ir ar įmanoma išvis palyginti. Ir kada tu pats kaip vadovas tai identifikuoji ir tu sakai, kad man svarbiausia, kad visi gerai jaustųsi, kad vaikai, kad tėvai, kad mes surastumėm tą priėjimą prie to vaiko, kad jis galėtų augti savo keliu, tiek, kiek jisai gali augti. Tai, kaip jis gali augti žinot tik jūs, kurie dirbat tiesiogiai su vaikais. Aš, kaip vadovas, aš tik galiu sakyti „ko jums dar trūksta, kad jūs gerai jaustumėtės?“ Tai Kalbant būtent apie tą įtraukųjį, kuris dabar yra pas mus ir sukelia tokį stresą, iš tiesų įvairių tų vaikų ateina. Ir mes nebegalim kalbėti apie dešimtukus ir panašiai. Ir, tarkim, jeigu man atėjus į šitą bendruomenę po kelerių metų pradėjo tokios lyg replikos eiti iš tėvelių, sako, kaip čia pasibaigė mokslo metai ir direktorė neapdovanojo gerai besimokančių vaikų? Sakau, nesupratau? Tai aš apdovanosiu dešimt, o kaip likę 500 jausis? Tai jeigu mes kalbam apie kiekvieno vaiko augimą, tai aš negaliu niekaip išskirti net ir mokytojų išskirti, kurie ten olimpiadom paruošia vaikus. Tai vėl, kaip jaučiasi kiti? Nes visi auga tiek, kiek gali augti. Jūs esat profesionalai. Tai bandydama daryti tai, aš nežinau dar, aš manau, kad man dar nepavyko iki galo, nes dar yra labai mažai laiko, tokie dalykai turbūt greitai neįvyksta, kad pradėtume galvoti šiek tiek kitaip. Aš suprantu, kad ateis egzaminai po dešimt metų. Dabar gali kažkas sakyti „Asta, tai ką tu čia dabar šneki, į vieną rūbą visi turės sutilpti, dabar tu sakai aukit jūs kiekvienas“, pavyzdžiui, į pirmą klasę atėjo juk ne visi pirmokai. Vienas galbūt būtent iš to vienkieminio, kur gal yra tikrai 5 metų vaikas, kitas gal jau yra 8 metų vaikas, ir mum reikia visus užmaiti ant to pačio. Ne, šiaip tai nereikia, jeigu mes kiekvieną vaiką galim pamatyti tokį, koks jis yra, o tai gali pamatyti tik mokytojai, bendruomenė, pagalbos specialistai, padėjėjai, pas mus mokykloje labai daug yra padėjėjų, todėl kad tikrai yra beveik kiekvienoj klasėj yra integruoti tie vaikai, kuriems reikia ypatingos pagalbos, bet jie turi ir ypatingų galių. Ką aš noriu pasakyti, kad tas psichologinis saugumas švietimo įstaigoje yra labai svarbus. Kad kiekvienas žmogus jaustųsi profesionalas, aišku, turi nepiktnaudžiauti tuo. Jeigu ten kažkas vis nepavyksta, bet tai gal tu ir nesistengi.

Tai va čia ką ir Paulius minėjo, labai svarbu analizuoti, jeigu kažkas mum nepavyksta, ar mes galim tai ištaisyti, ar tai tiesiog kaip tik parodė kitokį kelią mums ir panašiai. Aš stengiuosi būti atvira, vat kaip aš šiandien jums pasakoju viską apie save, taip ir ta bendruomenė viską žino apie mane, aš nuo pirmų dienų pasakoju apie save viską ir aš tikiuosi, kad ir jie pradės jau man daugiau žmonių pasakoti apie save ir mes tada galėsime daug dalykų išspręsti visi kartu.

Paulius Avižinis

Čia labai daug įdomių temų, bandau pasirinkti, kurią čia paliesti. Atvirai pasakius, aš ateinu vis tiek čionai visų pirma ne kaip mokytojas, tiesą sakant, pristatė mane kaip vadovą, bet mūsų įmonės veikla yra suaugusių mokymas, tai mokymo veikla nėra svetimą. Iš tikrųjų konsultavimas, bet mokymas viena iš veiklų. Aš turiu du sūnus, tai galiu ateiti iš tėvo šiek tiek perspektyvos, ir iš organizacijos perspektyvos. Tai kur man didžiausia dilema, kai mes kalbam apie mokyklos tam tikrą atmosferos kūrimą, man apskritai labai sunku suvokti, kaip įmanoma kurti mokyklos atmosferą neįtraukiant į tai tėvų ir nesidalinant šita atsakomybe. Tai ir yra didžiausias iššūkis, nes tėvai tarsi vaiką atiduoda į mokyklą, kad iš jo kažką pagamintų, užmirštant, kad iš tiesų tai yra bendras trijų kūrinys, vaiko tam tarpe. Ir pradedant nuo to, jeigu mes namuose turime labai aiškius galios santykius, kur vaikas turi paklusti taisyklėms, kas dėl jo labo yra, ir jisai nebūtinai mokosi pats priimti sprendimus apie savo gyvenimą ir ten jisai nebesimoko eksperimentuoti ir klysti, nes už jį viskas yra nuspręsta ir sureguliuota. Tai tikėtis kad jisai mokykloje tų dalykų išmoks, nes namuose to nedaroma, mano manymu, beviltiška.

Asta Lesauskienė

Taip, tikrai taip.

Paulius Avižinis

Lygiai taip pačiai, kaip kalbėti apie organizacijos, jau kalbant apie mokytojų bendruomenių kūrimą, sukurti bendruomenę, kurioje iš tiesų būtų tokie partneriški suaugusių žmonių santykiai yra žvėriškai sunku. Mes čia galim utopiškai pasakoti labai gražius dalykus, bet viskas prasideda nuo to, kad ir organizacijose visiems norisi, kad kažkas tai pasakytų, ką daryti, tos akys į vadovus visada yra pakibusios. Ir vadovui neprisiimti sąmoningai per daug galios, dalintis ja su žmonėmis reikia visų pirma tokios labai specifinės pagarbos ir santykio į kitą kaip į suaugusį. Ir tai yra labai sudėtinga padaryti tą. Mano manymu, yra lengviau apie tai filosofuoti. Kai mes klausiam, kaip tą padaryti, aš manau, kad čia yra labai labai labai platus daugiasluoksnis klausimas.

Rūta Petrylaitė

Man atrodo, vienas iš kertinių momentų yra pažeidžiamumas, nebijoti būti pažeidžiamam, ką ir Asta minėjo. Tiek kaip vadovui, ypatingai jeigu tai yra naujas vadovas, kuris vis dėl to irgi testuojasi dar, kaip čia šitoj naujoj komandoj bus, kaip komanda mane priims kaip vadovą ar vadovę, ir komandai priimti tą naują žmogų. Tai manau, kad gal drąsa parodyti savo pažeidžiamumą, nebijoti pripažinti klydus, tiek iš vadovo pusės labai svarbu ir nubrėžia toną visai komandai, ir padeda kurti tą saugumo jausmą, kad aš tada galiu nebijoti tiek ateiti ir paprašyti pagalbos pas kolegą arba pas vadovą, tiek pasisakyti jeigu man šiuo metu yra sudėtinga ir kyla kažkokių galbūt asmeninių iššūkių, kurie daro įtaką mano kasdienio darbo kokybei. Ir tuo pačiu tokiu atveju rodome pavyzdį ir mokiniams mokyklos aplinkoje, ką ir Paulius minėjo, tėvai, mokiniai, bet ir mokykla. Tai jeigu mes tiek namuose, tiek mokykloje rodysime pavyzdį ir rodysime tą drąsą ir normalizavimą, kad visi klystam, visi patiriam tiek nesėkmių, tiek, kaip Paulius minėjo, nesėkmingų pasirinkimų padarome. Tai tada ir mokiniai drąsiau gali patys eksperimentuoti, tą priimti ir normalizuoti tiek patį fenomeną, tiek tuos aplinkinius, kuriuos galbūt, kaip vat minėjau kaip aš mokyklos laikais darydavau, kur idealizuoji tuos mokytojus, suaugusius ar tėvelius. Tai tu tada kažkaip truputėlį priartėji prie to tokio labiau žmogiško ir paprasto santykio.

Viktorija Urbonaitė

Prie realybės.

Rūta Petrylaitė

Ir prie realybės, taip. Nuo to pjedestalo jau ten nuimi visus ir kažkaip arčiau.

Viktorija Urbonaitė

Jūs klausotės tinklalaidės „Postūmis. Dialogai švietimo pažangai.“ Ir šiandien kalbame apie „Drąsą klysti garsiai. Kai nesėkmės ugdo lyderystę“. Ir ties šita vieta norėčiau akcentuoti tą drąsą. Tai kiek kainuoja ta drąsa įkvėpt mokytojus, kad jie klasėje paskatintų, kad jie patys nebijotų, kad tas atvirumas, jis, man atrodo, irgi labai daug kainuoja, kaip Paulius sako, čia žvėriškas darbas yra. Ir vadovo, ir kiekvieno mokytojo, ir tėvų turbūt, kad tie vaikai atsineštų tą žinojimą, kad nieko tragiško neatsitiko.

Asta Lesauskienė

Aš galvoju, kad drąsą, būti drąsiu įkvėpia pasitikėjimas. Vėl aš noriu grįžti prie to pačio ir netgi vat prie Pauliaus tos užvestos temos apie tėvelius. Va toks visai nesenas įvykis, paskambino viena mama, jinai neprisistato, nes kažkodėl bijo, neprisistato, bet labai nori išsiaiškinti, sako „jūs man, direktore, tik pasakykit, ko aš galiu pareikalauti mokytojo“. Sakau, nelabai suprantu, kas nutiko, o tai gal jūs galit konkrečiau, nes labai sunku kažką pasakyti. „Nu va, čia pradinukė, bet labai daug užduoda namų darbų, aš matau, kad mokykloje nedirba, bet namuose... Ką aš galiu mokytojos pareikalaut?“ Nieko, sakau. Jin klausosi. Sakau „nei jūs, nei aš, mes tik galim... jeigu žinotumėm, kokia mokytoja, jeigu jūs įvardinate, susitinkam ir susitariam. Jum atrodo vienaip, mokytojai kitaip, man galbūt dar kitaip. Ir mes pabandom surasti“. „Ne, ne, ne, jūs man svarbiausia pasakykit, ko aš galiu pareikalauti mokytojo.“ Ir taip ir kuri, po truputį, po truputį. Aš, aišku, po to vis tiek iš jos kiek įmanoma ištraukiau daugmaž tą kryptį, su kuria mokytoja reikėtų pasikalbėti, bet mes vėlgi pasikalbėjom, kaip atrodo mokytojui, kaip čia galėjo nutikti, nes iš tikrųjų nebuvo įvardintas ir vaikas. Bet aš manau, kad man pavyko ištraukti ir iš mamos, aš labai džiaugčiaus va tuo laiku kad ateitų, prisistatytų ir mes galėtumėm nueiti susitarti. Tai įsivaizduokit, kiek čia reikia dar nuveikti, kad nebijotų. Bet na aš galvoju, kad po truputį. Aš kažkaip turiu tą tikėjimą, Pauliau, aš suprantu, kad sunku, aš suprantu kad šimtu procentų ne, bet aš pati jau jaučiu, kad aš, pavyzdžiui, su koku 30% žmonių jau galiu. Jau jie ateina ir jau jie patys siūlo, jau jie patys mane perspėja, kad, žiūrėkit, gal mes čia to nepagalvojom, gal mes čia galim kitaip. Nes jeigu aš nejausčiau, aš turbūt taip ir nedaryčiau, galima ir kitaip su organizacija darbuotis, ir man patinka, kad tą vaikai mato, kad atsiranda tas pasitikėjimas vaikais ir panašiai. Nors iš tikrųjų tai aštuntokai tik vyriausi, bet jau mažiukai, jau pirmokai, jie užaina, direktorės kabinetas praviras, eina, „laba diena, direktore!“ Užaina, sakau, žiūrėkit, mano vardas Asta. „Direktore Asta!“, dar kažką. Padarai tokį gražų žaidimą, bet man kaip jauku. Vat net ir su tuo vardu. Pradėjau dirbti darbą mokykloje studentė baigusi ir aš atėjau jauna, buvo mokykla tai ilgoji dar tais laikais, iki dvyliktos klasės, ir čia su dičiais renginiai, ir taip toliau. Ir sakau, žiūrėkit, kokia aš jum pavaduotoja, aš Asta. Ir mane dičiais vaikai, organizatoriai, didžėjai visi, „Asta, čia taip-“, eina direktorius pro šalį, sako „žiūrėkit, čia jūs ką su ja, karves ganėt ar dar kažką kad čia Asta“, sakau „bet žiūrėkit, bet šiaip žmogui juk malonu kai į jį kreipiasi vardu“, ar maloniau mokytojui kai sako „ta su akiniais raudonu megztinuku kur visą laiką vaikšto susivėlus“. Kaip pavyzdys aš sakau. Juk ne, kaip faina, kaip sako „mokytoja Regina“, „pavaduotoja Asta“, tiesiog faina. Ir noriu pasakyti ir po metų toje mokykloje visi skelbimų lenta kur būdavo, „pavaduotoja Asta“, „pavaduotojas Rimantas“ ir taip toliau. Atsirado visai kiti skelbimai ir netgi tos kur prisiegam, kas čia per mokytojos, kai ateina iš kitos bendruomenės, tai ir buvo didžiosiom raidėm vardas, o po to jau ten matosi, mokytojas ar kažkas. Tai vat atrodo va taip tu gali užsisipirti, kažkaip pažaisti, apžaisti ir atsiranda tas toks nuoširdumas ir paprastumas.

Paulius Avižinis

Aš noriu sureaguoti, man trys atskiros temos kilo beklausant, Asta. Pirmas dalykas, tai tas toks sureagavimas, kad jūs čia karves ganėt, kad vadinat Asta. Man yra geriausias simbolis, kai mes iš tiesų kitame žmoguje nematom žmogaus. Tai yra kai kitas tam tikra prasme neturi teisės į mane kreiptis kaip į žmogų, nes ar jisai man yra lygiavertis, nu ne, ne lygiavertis.

Viktorija Urbonaitė

Bet kas (?), tik funkcija tada?

Paulius Avižinis

Iš principo, tą ir noriu turbūt pasakyti, mes labai specifiškai su vaikais, kai jie yra mažesni, namuose ir ne namuose, nesieliame kaip su lygiais, nepaisant to, kad jie negali tiek pat, jie neturi tokių pačių teisių, bet santykis jisai dar kartelį pakartosi, dažnai yra iš galios pozicijos. Ir tada mes staiga tikimės, kad, žinai, su

juo nesitardami namuose staiga aštuoniolikos metų mes iš jo tikimės, kad jis taps žmogumi nuo pat pradžių nemokę būti žmogumi. Ir šitas pavyzdys tai man tą paliudija, kad labai sunku tada turėti tokius lygiaverčius santykius. Bet aš grįšiu į keletą dalykų dar. Vienas tai yra apie tai, kad jei tai yra sunku, tai nereikia, kad nereikia daryt, ką aš sakiau, ir tam tikra prasme man turbūt labiausiai tuo norėjosi pasakyti, kad reikia būti adekvatiems savo lūkesčiams, kad visi tie būtent mūsų eksperimentai, bandymai, jie nesukurs čia idealios situacijos, bet užtenka ir mažo žingsnelio į priekį. Ir tai leidžia, čia yra dėl ko aš apie tai šnekėjau, nes tai ir leidžia neužsiplakti, tai ir leidžia matant labai minimalią pažangą, bet matant bent kažkokią pažangą neturėti iliuzijų ir nejausti naštos, kad čia kažkas nepavyksta, taip ir dirbama iš tiesų su nesėkmėmis arba su ribota sėkme. Bet labiausiai gal pabaigiu savo mintį, ką norėjau pasakyti, reaguojant, Viktorija, į tą drąsą. Aš nemanau, kad reikia drąsą, jeigu pamenat, kalbėjot apie drąsą, kaip čia paskatinti žmones drąsiau veikti, neklysti, šiaip aš manau, kad žmonės, kurie yra azartiški iš tiesų daryti gyvenime, ką jie nori, ir turėti rezultatą, jie savaime nori eksperimentuoti. Aš nesunkiai įsivaizduoju mokytoją, save, savo profesiją. Jeigu aš žiūriu į savo klientą arba mokytojai į mokinį ir jie išgyvena nuoširdų norą pasiekti rezultatą, kad šitas vaikas pasiektų savo gyvenime tiek, kiek jis yra pajėgus pasiekti, neišvengiamai turint šitą norą kyla ieškojimas, o kaip? Kaip štai šitam žmogui, o kaip anam, o kaip jiems? Tai jeigu tas pirmas noras yra, yra visiškai natūralus sekantis žmogiškas impulsas ieškoti. Ir tada, jeigu jisai ieško, jisai neišvengiamai kažką pataikys ir nepataikys. Ir tada, kada jis nepataiko, tai ką Rūta sakė, čia jau klausimas, kiek mes palaikome jį, kai jis nepataiko. Tai reikia ne drąsą skatinti, mano manymu, reikia ieškoti žmonių, kurie nori daryti tą darbą, kurį jie daro ir pasiekti rezultatus su šitais vaikais ir palaikyti. Jau ta drąsa yra pas žmones, ją reikia tik palaikyti ir negąsdinti jos.

Viktorija Urbonaitė

Aš kažkaip pagalvojau dar apie tai, kad kai, Asta, jūs sakėt apie kardiochirurgas operuodamas ir vaikas, neišsprendęs matematikos uždavinio jaučiasi lygiai taip pat. Aš galvoju, aš pati sau dažnai kartoju, kad nesusireikšmink, kad ir kaip nepataikei, bet, na, tu ne priėmimo dirbi. Aš ne gyvybės gelbsčiu juk. Tai galbūt kartais mums trūksta dar, turbūt ir apskritai visuomenei, ne vien tiktai mokykloj, bet trūksta adekvataus reagavimo ir nesudramatizavimo iki neįmanomybės tokios. Ar jūs jaučiat šitą? Ar mes galim čia turbūt kiekvienas nuo savęs turim pradėti tą daryti.

Rūta Petrylaitė

Tikrai taip. Manau labai svarbu ne tai, kad atsiriboti, bet sukurti tokį atstumą tarp savęs ir tos nesėkmės ar klaidos ir tai padeda truputėlį pažvelgti į save gal iš išorės ir tos frustracijos, viso to nusivylimo truputėlį suvaldyti jį, sumažinti. Nes tada tu pradedi matyti, jog tai yra mano, kaip ir Paulius minėjo, pasirinkimas, galbūt ne pats labiausiai pasiteisinęs ar pavykęs. Galbūt kažkoks poelgis, tai kaip ir stengiamės vaikus mokyti, jeigu norime kažkokį grįžtamąjį ryšį duoti, adresuoti ypatingai kokį mažiau teigiamą grįžtamąjį ryšį adresuoti į elgesį, į tai, kas buvo padaryta, bet ne į patį žmogų. Tai, man atrodo, dažnai pamirštam tą daryti ir su savimi. Tai tokiose situacijose, kai suklystame, Paulius minėjo, save plakame galbūt, tai jeigu truputėlį to atstumo atrandam, tada galime irgi atskirti, kad „aha, va čia padariau, padariau taip“, bet nesusitapatinti, kad aš esu kažkoks blogas, netinkamas ar netinkama ir kad aš pats esu klaida. Tai, man atrodo, tas toks pirmas svarbus žingsnis sau tos tokios ramybės atrasti.

Paulius Avižinis

Taip galvoju du dalykus turbūt. Vienas tai yra noriu priminti visiems, kad po bet kokios nesėkmės, klaidos, ar dar kažkaip išgyvenama kaltė, kartėlis, liūdesys yra absoliučiai mūsų gyvenimo dalis. Ir būtų gerai mum neužmiršti, kad šitos būsenos mums jos reikalingos, neišgyvendami kaltės mes negalėtumėm iš tiesų koreguotis. Tai yra labai reikalinga emocija. Bet bėda yra ta, kad mes iš tiesų ne visada mokame su jomis konstruktyviai elgtis. Jeigu aš išgyvenu kaltę, pirmas klausimas, ką aš padariau netinkamai, arba ko aš nepadariau, ką aš turėjau padaryti. Jeigu turi į šitus klausimus atsakymus, tu žinai, kaip taisyti ir toliau tu gali nukreipti savo pastangą į veiksmą, ta jau kaltė tavęs taip nebekankins. Jeigu tu neturi atsakymų, šiaip tai reikėtų tikrintis, ar kaltė adekvati yra. Ir trečias dalykas – sugebėti neužsitvindyti ir nekelti sau lūkesčių, dažnai žmonės sako „aš galėjau to nesakyti“, tai kodėl nesakei, jeigu galėjai? „Nu vat tuo metu man kažkaip susišvietė.“ Tai reiškia, turbūt ir negalėjai, tau reikėjo nugyvent, tau reikėjo tą situaciją patirti, kad tu suprastum, kad reikėjo kitaip, ir tavo priekaištas sau į praeitį yra nesažiningas, tau reikėjo nugyvent gyvenimą, kad tu suprastum, kad galėjai kitaip. Taip kad reikia prisiziūrėti savo lūkesčius ir visą galybės

sieki, kad žinočiau viską iš anksto, ir tada bus lengviau. Tai tas mokėjimas dirbti su savimi nėra jis toks paprastas, tai yra didelis iššūkis žmonėm, bet be jo labai sunku tikėtis, kad- Neužtenka kitų palaikymo, reikia ir adekvataus santykio su savo būsena.

Viktorija Urbonaitė

Ir čia turbūt reikėtų pasibraukt šitą – dirbti su savimi. Ir čia turbūt ne mokyklos vadovas turi liept, kaip jūs sakėt apie tą mamą ir mokytoją. Čia kiekvieno atsakomybė yra.

Asta Lesauskienė

Tai tiesiog mes turim bandyti sudaryti tas sąlygas, kad žmogus turėtų tą laisvę klausti, analizuoti, logiškai galvoti, kas čia įvyko, kad jis išgyvens tą jausmą, ką Paulius minėjo, tai yra vienareikšmiškai. Ir netgi kalbant apie tą chirurgą, kur aš čia kaip pavyzdį pasakiau, taip atrodo, lyg tai baisu, bet dar baisiau yra, kai tu supranti, kad tas chirurgas gal net 10 operacijų turėjo padaryti, 10 žmonių numirė, kad vienuoliktas išgyventų. Ir jisai eksperimentavo, mokslininkai kūrė ir galvojo, jie ne šiaip sau darė klaidas, jie viską buvo pagrindę ir jie žinojo, kad taiko kažkokį naują metodą. Bet vėlgi suveikė, kažkas kitaip, organizmas, kaip pavyzdį aš tiesiog sakau. Ir lygiai taip pat, kadangi čia yra labai baisu mum, kaip ne medikam, nors medikas turbūt pasiklausytų, saktų, jie čia šneka, pas mus tai čia lengva, va pas juos mokykloje tai čia sudėtinga. Ir kaip jūs, Viktorija, sakot, na, aš čia ne gyvybes gelbsčiu. Kodėl? Aš tai manau, kad mes kiekvienas esam svarbus tam gyvenime. Kartais vienas gal fiziškai gyvybę gelbėja, mes gal gelbėjam kitaip kažkaip padėdami su tuo emociniu intelektu gyventi, socialiniu, pažinti žmones, esančius šalia, išmukti bendrauti, išmukti dirbti su savim, ką mes dabar čia šiandien šnekam. Nes turbūt ir kolegoms norisi pasakyti, kad iš tikrųjų labai svarbu yra domėtis ir padėti sau, nes jeigu jau išsigandęs vadovas mokykloje, tai iš karto išsigandę ir mokytojai. Kad ir kaip man būtų sudėtinga, aš negaliu būti išsigandęs, aš galiu paatvirauti, taip, man buvo nejauku, taip, aš išgyvenau, bet, žiūrėkit, mes dabar galim, pasimokėm iš klaidos, galim daryti taip. Tai vat mes turim išlaikyti tą tokią kartelę, nes jeigu aš ateisiu į mokyklą išsigandęs po kažkokio įvykio ir visokių pas mus įvykių įvyksta kasdien, ir su policijom, ir su greitosiom. Įvyksta, ir beveik kiekvieną dieną. Tai jeigu kiekvieną kartą aš aikčiočiau ir bijočiau ir tą jaus mano bendruomenė, bus blogai. Bet mes turim labai puikią komandą, tikrai puikią specialistų komandą, patyrusią ir mes galim suvaldyti tuos procesus ir kiekvieną kartą vis aptardami „o ką mes dar galim geriau patobulinti, kad neatsitiktų šitie“, nors irgi suprantam, kad vis tiek atsitiks, taip nebus. Mūsų ir vaikų įvairūs sutrikimai ir kiekvienas, ką mes atsinešam į gyvenimą, visi gi mes, ir čia šiandien, turbūt, sėdintys keturi turim vienokį ar kitokį sutrikimą ir mes su juo gyvename visą gyvenimą, tik vienaip ar kitaip išmokę jį panaudoti teisingai, kaip čia sakėte, kažką gal ne taip užrašę, ar suklydo. Iš tikrųjų, ateina laikas, kur yra vaikų, kurie tiesiog negalės ranka rašyti. Bet jie, pavyzdžiui, kompiuteriu puikiai rašo. Tai senojoje mokykloje saktų „tai kas čia per nesąmonė dabar?“, bet ne, pasirodo, mes duodam jam kompiuterį, jis gal čia kompiuteryje parašys savo vardą. Ir tą galima daryti, to niekas nedraudžia. Tai tiesiog tik reikia pabandyti, ir kai mokytojai, pavyzdžiui, tą atranda, sako „tai o kaip, o čia normalu trečiokui?“ Bet jeigu jisai rašo, žiūrėkit, gal jo toks gyvenimas ir bus, kad jam reikės tikrai prašymą parašyti banke ar kažkur kitur ir jisai iš tikrųjų nelabai dirbs kažkokių darbų, kur reikia ranka rašyti. Bet jis jau tą mokės padaryti kompiutery arba telefone. Tai mūsų gi tikslas yra ruošti vaikus gyvenimui – ar čia dabar vėl mes vilksimės tą egzaminų rėmą, vėl į tą kostiumą kuris netinka jam visiškai. Mes turim turėti tos, ar jūs sakot drąsos, ar Paulius gal kitaip kažkaip sako, bet aš sakau tiesiog to tokio kritinio mąstymo, turim būt pavyzdžiu. Nes jeigu mes nebūsime, tai tada nelabai kažkaip išeis.

Paulius Avižinis

Tai vat į Astos tą pasidalinimą, kad būti pavyzdžiu, aš galvojau, ką reikėtų būti tuo pavyzdžiu. Jūsų minėtam pavyzdyje, kai išsigąsti ir tarsi, aš suprantu mintį, kurią jūs norit perduoti, kad vadovas neturėtų bijoti, turbūt labiausiai norim pasakyti, kad vadovas neturėtų blaškytis. Jisai bijos, kaip žmogus neišvengiamai, ir čia yra labai didelis klausimas, o ką daryti būnant pavyzdžiu. Ir šiaip, grįžtant, Rūta, prie jūsų minties, yra geriausias pavyzdys kartais pasakyti, kad irgi man nėra aišku, ką daryti, gal galim pasitarti. Ir tai yra tai, ką sakėt, pažeidžiamumo parodymas, čia pat ir baimės pripažinimas, bet nesiblaškyimas, o rėmimasis į komandą, į žmones, ir tuo pačiu parodymas, kad mes galime remtis į vienas kitą kaip į lygius ir tokiu būdu ir formuojasi, mano manymu, pati sveikiausia atmosfera, bet, aišku, rasti tą ribą, kada tu ne kiekvienu

krustelėjimu sakai, kad aš nežinau, ką daryt. Tai vėlgi tas aukso viduriukas, bet tiesiog norėjau atsiremti į tai, ką reiškia pavyzdys.

Asta Lesauskienė

Taip, sprendimo reikia ieškoti su komanda, bet kuriuo atveju.

Viktorija Urbonaitė

Ar nėra rizikos adoruot tas savo klaidas ir nesėkmes, nes mes tą matom labai, tarsi, išpopuliarėjus socialiniuose tinkluose tokia valiuta, kad štai kaip man nesisekė, bet pažiūrėkit, koks aš dabar šaunuolis. Ar mes neužsižaidžiam čia?

Asta Lesauskienė

Aš kaip tik galvoju, kad, aišku, viena yra socialiniai tinklai, kur jau išvis jų dabar misija yra skaldyti visuomenę, o ne telkti, bet kalbant ir šiaip apie įvairius mūsų įvykius, mokytojų patirtis, mokyklų vadovų patirtis, dažniausiai mes kai darome įvairius renginius, susitikimus, mes gi pasakojam, kas pasisekė. Labai norisi daugiau tų pasakojimų, o kas nepasisekė, kaip tam tikrais atvejais buvo suparalyžiuota mokykla, gal kažkokio sprendimo neturėjo ir gal tada pasiklausęs vadovas galėtų sakyti „va, pasirodo, ir man taip pat čiot ne kasdien“. Tai noriu pasakyt, kad pas mus Kuršėnuose ir gimė ta mintis praėjusiais metais, padarė tokį vadovų mokyklų susitikimą ir kalbėjom apie geras nesėkmes, visi pranešimai buvo apie tai, kad kažkas nutiko tokio ypatingo, netikėto ir, atrodo, suglumo bendruomenė, bet mes radom kažkokį sprendimą vienaip ar kitaip. Tai vat aš galvoju, kad mes būtent švietimo sistemoje galėtumėm gal labiau ir atviriau apie tai kalbėti, ne tiktai pasakoti tik tą nugludintą variantą, kuris penkiolika kartų išbandytas ir jau yra sėkmė, bet pasakoti „žiūrėkit, va buvo, nepasisek“ė. Ir iš tikrųjų, tarkim, pavyzdžiui, verslas, jis dažniau šneka apie tuos dalykus, tuo labiau, kad ne- Ir puikiai žinom tuos pavyzdžius, kad tiktai tas, kas daug bandė ir daug kartų nepasisekė, tam ir pavyko užkariauti pasaulį ir atrasti kažką ypatingo. Tai įsivaizduokit, kodėl tada mes skiriamės, verslas, mokslininkai, atradėjai, išradėjai. Jie visi gyvena su tomis nesėkmėmis ir jie atrado, o mes švietime kažkaip kitaip turim gyventi. Bet noriu pasakyt, kad nei švietimo įstatymas nedraudžia daryti klaidas, protingas klaidas, kurias gali analizuoti ir po to žengti toliau. Nes mokykla yra ta vieta, kur tu gali eksperimentuoti ir daryt. Nes čia tikrai dar nieko nenužudysi, kad ir kaip baisiai beskambėtų, čia tu dar neoperuosi. Tu čia tik bandysi, atradinėsi, paverksim kartu, kai kažkas nepavyko ir po to pagalvosim, o ką galim padaryti. Tai čia yra vieta. Tai kaip eksperimentuoti nedarant klaidų, aš tai tiesiog nesuprantu. Tai va tik tas požiūris yra, kaip aš sakau, man turbūt jau tikrai yra nemažai tų metų ir tos patirties švietimo sistemoje, nenužudo mano to pozityvo, niekaip, niekas, nepavyksta. Ir aš galvoju, ar čia ateis kažkada tas laikas, gal į tą pensiją kai išeisim, bet toлина, toлина. Jo, gal ir neateis taip greitai. Tai vat aš suprantu, kad negali visi žmonės va taip su savim dirbti, neišeina, gal ne toje aplinkoje augę ir panašiai. Bet aš galvoju, kad vis tiek, matydami tą kažkokį pavyzdį jie gali užsikrėsti, pabandyti vienaip ar kitaip.

Rūta Petrylaitė

Man atrodo vis dar labai gajus susitelkimas į tą teigiamą išeią, į kažkokį sėkmingą rezultatą. Klausydama prisiminiau pavyzdį iš mūsų darbo Tūkstantmečio mokyklų pažangos programoje. Turėjome gyvą susitikimą, tokią dirbtuvių dieną su lyderystės koordinatoriais, kurie dirba savivaldybėse. Ir dalis jų mokyklų vadovai, dalis mokytojai, kiti iš išorės įdarbinti asmenys. Ir turėjome dirbtuves, skirtas algoritmo kūrimui. Ten buvo skirtingos temos ir visą dieną praleidome ties tuo vienu metodu. Ir ties dirbtuvių pabaiga pristatant komandoms, nes dirbo komandose, pristatant tą jau savo rezultatą, sukurtą produktą, algoritmą, užduotis kitoms grupėms buvo pateikti kažkokių pasiūlymų, įžvalgų per porą klausimų. Ir tie klausimai buvo „o kodėl tas algoritmas galėtų nesuveikti?“, „kaip jis galėtų būti patobulintas?“ ir didelė dalis grupių, arba tų asmenų, kurie buvo deleguoti pristatyti tą algoritmą, reagavo labai gynybiškai ir priėmė taip asmeniškai, kaip kritiką, iš karto įsijungė kažkoks noras tarsi apginti tą savo projektą, tą savo algoritmą. Tai vat vėl grįžtu prie tos minties, kad susitapatinam kažkaip labai su tuo savo produktu, savo kūrinio, net jeigu tai buvo pusdienio, dienos dirbtuvių metu sugeneruotas rezultatas. Tai vat čia irgi tas požiūrio kampas, ar taip jau norim tokį super duper idealų dalyką padaryti iš pat pirmo karto tą blyną iškepti.

Paulius Avižinis

Kalbant apie klaidų adoraciją, visų pirma turbūt reikia- Man į galvą atėjo ilga, bet sutrumpinta Donskio citata. Kad, apytiksliai, „nei viena sėkmė nėra galutinė, nei viena nesėkmė nėra fatališka“. Tai yra, mano manymu, žmonės, kurie neturi susitarimo ar geros santarvės su sėkmėmis ir jomis pernelyg džiaugiasi, jie lygiai taip pačiai neturės santykio gero su klaidomis. Tu turi būti adekvatus tiek išgyvendamas sėkmę, tiek adekvatus išgyvendamas nesėkmę. Ir tie visi vieši pasigyrimai jie liudija labai sunkų potencialiai žmogaus gyvenimą patiriant nesėkmes, tai vienas dalykas. O kitas dalykas, aš tikrai man visai patinka ta klaidų šiek tiek legalizavimo banga kuri dabar yra, bet, mano manymu, padarius tai, dar svarbiau yra ne tik klaidas realizuoti, kiek daugiau kalbėt apie tai, kaip iš tiesų daug reikėjo nudirbt, kad ta sėkmė būtų. Ir pasakoti apie tą kelionę yra žymiai turtingiau, tada mes normalizuojame, kad šiaip tai, kad ta sėkmė ateitų, reikėjo daug dirbti, žinok, ir tau reikės, tai tu būk, viskas su tavim gerai, tiesiog neskubėk, štai mano kelias. Man norisi nueiti nuo sėkmių aptarimo ir nesėkmių nuolatinio kalbėjimo kiek apie tokį adekvatesnį dalijimąsi, kad tas pasaulis štai toks yra. Tai man šitie du akcentai.

Viktorija Urbonaitė

Aš klausydama girdžiu dar vieną dalyką, kad toks psichologiškai ne tik, kad kiekvienas su savim dar turim dirbt, bet ir tas gebėjimas brėžti ribas, neužsigraužt ir turbūt gebėt kažkaip lengvumo tokio ir vienas į kitą su tokia atjauta net kartais pasižiūrėt, kad yra viskas gerai kartais nepataikyt, pasitaiko visiems. Ką jūs palinkėtumėt kiekvienam klausančiam ir visai nesvarbu, ar šiandien klausosi mokyklos vadovai, ar mokytojai, ar mokiniai, ar jų tėvai, o gal šiaip žmonės, besidomintys švietimu.

Rūta Petrylaitė

Palinkėčiau kiekvienoje nesėkmėje ar klaidoje įžvelgti pozityvą. Bent man asmeniškai tai didžiulis atradimas ir visur ta moneta turi dvi puses. Tai ir tame dalyke, kuris, Viktorija, ir tu dalinaisi pavyzdžiu, kur galbūt atrodo kaip tragedija šiandien, jau kitą dieną ar po savaitės, ar po 10 metų tikrai, tikrai visada galim įžvelgt kažką teigiamo, ką galim iš to išsinešt ir kas padės ateity, arba išvengt tokios situacijos, o galbūt apie save kažką naujo sužinot ar apie aplinką.

Viktorija Urbonaitė

Visada galėjau suklyst labiau.

Rūta Petrylaitė

Taip, irgi.

Paulius Avižinis

Aš tai nesugalvoju greito, bet turiu visada polinkį į egzistencinę psichologiją ir filosofiją, tai man, atvirai pasakius, kartais taip gana grubiai norisi pajuokaut, kai žmonės sako kam man to reikia, koks čia tas sunkus gyvenimas, man tiesiog norisi ramiai primint nepergyvenk, viskas praeis tuoj, jeigu taip va toliau gyvensi, tai žinok praktiškai ilgai nereiks laukti, tai tu nepergyvenk tiesiog, anksčiau ar vėliau tikrai pabaigsi gyvenimą. Taip tiesiai šviesiai, bet žmonės, mano manymu, užmiršta, kokią jie dovaną turi su tais savo priekaištais sau ir kitiems jie, tiesiogine to žodžio prasme, savo pasirinkimu nugyvena graužatyje gyvenimą, kurio pakartot neturės šansų. Tai toks ir palinkėjimas.

Asta Lesauskienė

Aš tai norėčiau palinkėti turbūt tiesiog mylėti save, nes ypatingai švietime tas yra svarbu, nes jeigu tu pats save myli, tu mylėsi ir vaikus. O švietimas tai yra tiesiog matyti, nuoširdžiai matyti, mylėti vaiką, tą kiekvieną, kuris ateina čia. Tai vat negali nelaimingas mokytojas, nemylintis mokytojas išmokyti vaikus mylėti ir būti laimingais. Tai esminis momentas yra paruošti vaikus gyvenimui ir gyventi gyvenimą laimingą tiek mokykloje, čia eksperimentuoti, bandyti. Nepamiršti būti laimingu pačiam, džiaugtis kiekviena minute, kiekviena sekunde ir lygiai tą patį atiduoti vaikams, kurie ateina pas mus praleisti pusę dienos.

Viktorija Urbonaitė

Jūs klausėtės tinklalaidės „Postūmis. Dialogai švietimo pažangai.“ ir šiandien kalbėjomės „Drąsa klysti garsiai. Kai nesėkmės ugdo lyderystę“. Ačiū čia kiekvienam ir klausiusiam, ir kalbėjusiam. Čia buvo Asta Lesauskienė, Šiaulių r. Kuršėnų Pavenčių mokyklos-daugiafunkcio centro vadovė, Paulius Avižinis, OVC Consulting vadovas, ir Rūta Petrylaitė, TŪM lyderystės ekspertė. Prie mikrofono buvo Viktorija Urbonaitė. Iki pasimatymo.